

Nr 25.

Ankom till Riksdagens kansli den 12 mars 1912 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rätt för skogsägare till väg öfver annans mark för skogsprodukters framforslande.

Närvarande: Herrar Widén, Lindhagen, Söderbergh, Gustaf Andersson*), Stårner, af Ekenstam, Alexanderson, Trana, Gezelius, grefve Spens, Petersson i Lidingö villastad*), Jansson i Edsbäcken, Lindqvist, Olsson i Broberg, Olsson i See och Igel.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 170, har herr *Sam. Söderberg* i Hobborn yrkat, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tackes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning låta utarbета och för Riksdagen framlägga sådant lagförslag, som tillförsäkrar skogsägare väg för sina produkters framforsling öfver annans mark, med bestämmelser, angifvande grunderna för beräkning af skada och åverkan, som tillfogas markägare i sådana fall.»

Till stöd härför har motionären anfört följande:

»Vid förlidet års riksdag väckte undertecknad en motion nr 178 i Andra kammaren om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för skogsägare till väg öfver annans mark för skogsprodukters tillvaratagande. Motionen afstyrktes af lagutskottet efter en välvillig motivering, men en reservation var bifogad utskottets betänkande af herr Lindhagen, uti hvilken han hemställde: att Riksdagen i anledning af ifrågavarande

*) Ej deltagit i detta utlåtandes justering.

motion ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta undersöka, huruvida och i hvad mån afsevärda olägenheter vållas skogsägare genom nödvändighet för dem att begagna annans mark för utforsling af sina skogsprodukter, samt därefter för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser i syfte att i skäligen fall tillförsäkra skogsägare möjlighet därtill, därest utredningen därtill föranleder.

Under diskussionen i Andra kammaren stadgades nog den uppfattningen, att lagbestämmelser borde komma till stånd och reglera de af mig i motionen påvisade olägenheterna. Vid anställd votering beslöt också kammaren med 110 röster mot 76 — som afgåfvos för bifall till utskottets förslag — bifalla den vid betänkandet af herr Lindhagen afgifna reservationen.

Under hänvisande till frågans föregående behandling vill jag tillägga några ord.

Det erinrades under öfverläggningen, att det icke vore tillfyllest, om sådan tillfällig väg bereddades rena skogsprodukter, utan man borde jämväl i sammanhang med detta ordna frågan om tillfällig väg öfver annans mark för framforsling af sten, grus, lera och mossa för torfström. m. m. Till denna uppfattning vill jag ansluta mig och förorda frågans pröfning i denna vidsträcktare mening.

En annan sak fördes jämväl på tal, nämligen hvilken som lämpligen borde bemyndigas — i händelse grannar icke åsamjas — öppna sådan väg. Det förefaller mig vara enklast, att Konungens befallningshafvande i länen finge i uppdrag att i de respektive kommunerna utse därtill lämpliga personer. Så t. ex. föreställer jag mig, att länsmännen i allmänhet kunde anförtros detta uppdrag eller ordförande i skogsvårdskommitté eller någon annan lämplig person.

Till slut kommer frågan om ersättning åt markägare, som lidit af intrång och åsamkats skada genom undanröjd växande skog och dylikt. Äfven den frågan bör bli föremål för pröfning, men för min del anser jag, att någon af de godemansinstitutioner, som finnas, bör kunna användas. Allt bör här göras billigt och skyndsamt! »

*Utskottets
yttrande.*

Motionären åsyftar med förevarande motion, att de hinder måtte undanröjas, hvilka lagens förbud mot att oloffligen taga väg öfver annans ägor, som däraf kunna skadas, förorsakar skogsägare vid tillgodogörande af fastighetens produkter.

Uppenbarligen är det för en fastighets brukande mycket ofta nödigt,

att för hemkörslor och transporter af olika slag samt för utfart m. m. väg till och från fastigheten tages öfver annan fastighets område. Gällande lagstiftning har ock i viss omfattning sökt sörja för att tillgång till erforderliga vägar för de enskilda fastigheterna skall i möjligaste mån finnas. Sålunda är — fränsedt det gamla, numera genom nyare fullständigande lagbestämmelser ersatta stadgandet i 4 kap. 1 § byggningsbalken, att »farväg till och ifrån by, kyrka och kvarn bör läggas af oskifto» — i 66 § af gällande skiftesstadga föreskrifvet, att vid skifte nödigt utmål af oskifto skall tagas för allmänna gator och vägar till stad, kyrka och kvarn, grödans inkörsel, skogsfärder, torfmossar, vattenställen m. m. Enligt 94 § af samma stadga skola i fråga om hemmansklyfning enahanda grunder iakttagas som vid skifte, hvarjämte i 9 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring är föreskrifvet, att ägostyckning skall så verkställas, att hvarje hemmanslott kommer att äga rätt till nödiga vägar.

I öfrigt hafva i fråga om rätt till väg öfver annans mark för enskild nytta bestämmelser meddelats i lagen om enskilda vägar på landet den 5 juli 1907. I nämnda lag är stadgad, att, därest för en fastighets ändamålsenliga brukande är af synnerlig vikt att väg för denna fastighet bygges öfver annan fastighets område och sådant ej kan lända till märkligt men för den senare fastigheten, skall därifrån upplåtas den mark, som till vägen åtgår. Lagen innehåller vidare utförliga bestämmelser såväl om proceduren härvid som angående deltagandet i vägens byggande och underhåll. Emellertid afser denna lag enligt sin ordalydelse endast sådan enskild väg å landet, som för en eller flera fastigheter är till *stadigvarande* nytta såsom farväg vare sig för hemkörslor eller för utfart eller eljest. Hvad som föreskrifves om väg för en fastighets behof skall äfven i tillämpliga delar gälla beträffande grufvor, bergverk, vattenverk, fabrik eller med fabrik jämförlig inrättning, ändå att sådan egendom ej är att hänföra till fast egendom.

Genom de i skiftesstadgan och nyssberörda lag gifna bestämmelserna torde i de flesta fall, åtminstone därest skifte ägt rum, vara sörjdt för att hvarje fastighet erhållit nödiga vägar såväl till utfart som till körslor från fastighetens särskilda skiften. Emellertid är det uppenbart, att, äfven om vid skifte nödiga vägar blifvit utlagda, under tidernas lopp behof af nya vägar kan komma att yppas.

Trakter finnas ock i vårt land, särskildt i Norrland, där laga skifte icke ägt rum och således ej heller i sammanhang därmed behofvet

af vägar för enskild nytta kunnat tillgodoses. För sådana fall är ej heller under alla förhållanden lagen om enskilda vägar på landet användbar. En förutsättning härför är nämligen, såsom förut antydts, att det behof, som föranleder vägens anläggande, är af stadigvarande natur. Visserligen torde åt denna bestämmelse få gifvas den tolkning, att såsom stadigvarande enligt lagens mening böra anses icke blott sådana behof, som utan egentliga afbrott under längre tid fortvara, utan äfven sådana, som med större eller mindre uppehåll årligen eller eljest med viss bestämbar regelbundenhet återkomma. Men fall kunna uppenbarligen förekomma, då ett berättigadt anspråk på väg till eller från en fastighet för tillvaratagande eller forslande af därå förekommande produkter icke kan enligt denna lag göras gällande. Forslande af t. ex. skogsprodukter öfver annans mark kan vara behöfligt, utan att »byggande» af väg därför kan sägas vara erforderligt. Äfven för ett rent tillfälligt behof kan det blifva nödvändigt att erhålla utfart öfver närliggande fastighets område. Till och med i vissa fall, där till äfventyrs väg förut finnes, torde behof kunna uppstå af tillfällig väg såsom till viss upplagsplats, till flott- och farled eller dylikt. Särskildt utmed de norrländska flottlederna har ett behof i sistberörda hänseende framträdt, utan att detsamma torde vara af beskaffenhet att kunna tillgodoses medelst gällande lagstiftning om enskilda vägar.

I här ofvan senast berörda fall äro vederbörande för närvarande hänvisade till att söka träffa öfverenskommelse med markägaren. Såsom motionären framhållit, lärer emellertid erfarenheten visat, att svårigheter ofta uppstått särskildt för skogsägare att vid afverkningar få färdas fram öfver grannens skogsmark. På vissa håll lärer hafva inträffat, att skogsägare, som haft sin skog så belägen, att de varit nödsakade att färdas fram öfver annans mark, blifvit förbjudna att taga sin väg däröfver, eller ock för att erhålla rätt därtill fått betala en oskäligen ersättning.

Att enskilda sålunda af de här berörda förhållandena kunna vållas afsevärda olägenheter lärer icke kunna bestridas. Och en utredning synes därför önskvärd därom, såväl i hvilken omfattning sådana olägenheter förekomma som på hvilket sätt de må kunna afhjälpas.

Vid en sådan utredning är det emellertid, enligt utskottets mening, å andra sidan angeläget att tillse, att den rätt till väg öfver annans mark, som må kunna medgifvas, icke kan blifva föremål för missbruk. Sålunda bör en sådan rätt medgifvas endast i de fall då ett verkligt behof föreligger, samt tillses, att väg som upplåtes, i den mån så kan

ske utan att vägens ändamål däraf väsentligen förfelas, tages öfver den del af den vidliggande marken, som minst skadas däraf. I sådant afseende bör jämväl beaktas frågan om ersättning till markens ägare för skada, som han kan lida genom vägens upplåtande eller begagnande öfver honom tillhörigt område.

Dessa nu berörda frågor likasom äfven frågan om hvilket förfarande må bära anlitas för medgifvande af sådan upplåtelse som här är i fråga lär bära bero på en blifvande utredning att klargöra.

Slutligen vill utskottet erinra, att, på sätt äfven motionären antydt, behof af ett legislativt reglerande af sådana förhållanden som de här öfvan berörda tilläfventyrs torde förefinnas icke blott i fråga om skogsprodukter, utan äfven med afseende på andra på en fastighet befintliga produkter, hvilka icke kunna göras tillgängliga eller tillgodogöras utan att tillträde till dem beredes öfver annan fastighets område. Äfven detta torde vid en blifvande utredning bära tagas under öfvervägande.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, i hvad mån och under hvilka villkor ägare af fastighet må kunna tillförsäkras möjlighet att äfven i andra fall, än enligt gällande lagstiftning är medgifvet, taga väg öfver annans mark, då sådant är nödigt för utforsling af skogsprodukter eller andra produkter från fastigheten, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som af denna utredning må för-anledas.

Stockholm den 12 mars 1912.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.
